

NIEWIDZIANY (48) *part praet pass impf*

niewidziany (48), **niewidzian** (4).

W pisowni łącznej (34), *w rozłącznej* (14).

e jasne; -any, -ân.

sg m N niewidziany (9), niewidziân (1); ~ (*attrib*) -y (2); ~ (*praed*) -any (4) *GrzegRóżn*, *WujNT* (3), -ân (1) *GrabowSet*. ◇ *G* niewidzian(e)go (8). ◇ *D* niewidzian(e)mu (2). ◇ *A* niewidzian(e)go (3). ◇ *I* niewidzianym (2). ◇ *f N* niewidziã (1) *CzechEp*, niewidziãna (1) *OpecŻyw*, niewidzian(a) (1). ◇ *G* niewidzianej (1). ◇ *I* niewidziã (1). ◇ *n N* niewidzian(e) (1). ◇ *A* niewidzian(e) (1). ◇ *pl N m pers* niewidziani (1). *subst* niewidzian(e) (2). ◇ *G* niewidzianych (11). ◇ *A* niewidzian(e) (1). ◇ *I n* niewidzianymi (1).

Sł stp brak, *Cn s.v. niewidany*, *Linde XVIII w. s.v. widzieć*.

I. W funkcji właściwej (13) :

1. *Którego nie widziano; invisus Mącz, Calep, Cn; inaspectus Calep* (11) : *OpecŻyw* 10v; *PatKaz III* 109; *Mącz* 495a; *A* krotko mówiąc/ iáko niewidziãnego rychley poznał z obrázu/ któryś pierwey málowány widziãł: ták z świętych którzy iã żywy obraz Bołkich cnot/ rychley fie y włásniey Bogu tworcy twoiemu przypátrzył. *SkarŻyw A3; Calep* 517a, 560a; *Ale Sędzia niewidziãnej rzeczy nie może fkázãc ták iáko Podkomorzy ná polu. SarnStat* 465; *WujNT* 307 *marg*; *GrabowSet* T4v.

Wyrażenie: »nigdy niewidziany« (2): *BOg Oćiec z niebã słyfzãny w głoŃie/ á nigdy nie widziãny. GrzegRóżn* L4v; *CzechEp* 167.

2. *Niezwykły, osobliwy, invisitatus Cn* (2) : *KwiatKsiąż N3*; *A* to koniecznie co by było/ otworzyściey wyłóżę/ áby kto nie mniãał że ia ták mowię/ iáko zwykli mowić *Poetowie wey iak fię oświadcza iż po prostu y fzczyrze mowić chce*. którzy rzeczy nie ćielefne/ niektoremi figurámi ábo podobieńŃtwy/ iákoby nie widziãnymi ogárnuiã. *CzechEp* 258.

II. W funkcji przymiotnika: Niewidzialny, którego nie można zobaczyć; non apparens Vulg (35) : *IZ Bog iedyny á prawdziwy ieft Duch niewidziãny/ y w Iftności swoiey nieogárniony/ przetoż nie może być żadnym obyczãiem/ áni obrázem łobie podobnym wyrażony. WujJudConf* 44; *ApoŃtoł [...]* *Iezulã ChriŃtułã obrázem Bogã niewidziãnego názywa/ [...]* *A obrázem go dla tego zowie/ iż fie w nim Bog/ z miłości fwey wielkiey Ńwiatu oznaymił CzechRozm* 37v, 11, **7 [2 r.]; *CzechEp* 199, 269, 274, 314, 315; *Gdy też wiãrá ieft okazánim. rzeczy niewidziãnych/ potrzebã do te^{go}/ áby ná wźem y z kãzdey Ńtrony wãrowna byłã/ wãtpliwoŃci żadney nie máiac/ [...]* *Bo ielliby onã namniey zwãtłona y niepewna byłã/ trudno rzeczy tych/ ktorzych Ńmyłłãmi ćielefnyymi doyŃc/ áni doŃiac/ nie możemy/ okazãc ma. NiemObr* 69, 68, 83, 84, 92; *A ták Syn ma w łobie tenże żywot/ ktory ma y Oćiec: iż ieft tymże Bogiem co y Oćiec. A z Ńtrony zãs człowieczeńŃtwã dał mu moc Ńãdzenia: iż ieft Synem człowieczym. To ieft/ iż przyŃtało áby Ńędzia ludzi był nie łãmy Bogiem niewidziãnym/ ále y człowiekiem WujNT* 324; *Bo to ieft kãcerŃtwo Antropomorfitow/ mniããc żeby Bog miał tãkże ręcę/ oczy/ nogi/ iáko człowiek. Ale przeto te obrãzy Ńtawiãiã/ áby ludzie temi znãki pobudzeni/ ná Pãná Bogã żywego y niewidziãnego wãpominãli WujNT* 471; *A IeŃci wiãrá gruntem rzeczy tych ktorzych fię nádziewamy/ wywodem rzeczy niewidziãnych [Est autem fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium] WujNT Hebr* 11/1; *Wywodem rzeczy niewidziãnych [Hebr* 11/1])

Tác ieft chwałá wiáry [...] iz to wierzymy/ czego nie widzimy. *WujNT* 777, 405, 777 *marg*, Xxxxx3, Ccccc3v.

W połączeniach szeregowych (2): A krolowi wiekow/ nieśmiertelnemu/ niewidziánemu [*invisibili Pol Ant* 1.*Tim* 1/17]/ lámemu mądreemu Bogu czeńć y łławá ná wieki wiekow *CzechRozm* 5v; że kościoł Chrifufow ma być tákież táiemny/ nie widziány y nieznáiomy. *WujNT* 563.

W przeciwstawieniach: »widziany (3), widomy... niewidziany« (4): Tákże Duchá ś. máluią w gołębicy/ álbo w ięzykach w ktorych fie pokázác raczył: á Syná Bożego w swoim człowieczeńftwie/ poniewáz z niewidziánego/ sftał fie nam widziánym. *WujJud* 44v; Aby kto ták nie mniemał/ żeby iftność niewidziána/ y wżędzie cáła/ ábo wżytká/ która ieft oycá/ lyná y duchá ś. ćielefnymi zmyłłami/ rufzáiąc fie z mieyfca ná mieyfce to tego to owe⁸⁰ czáfu miála być widziána *CzechEp* 262, 130; *WujNT* 753.

Wyrażenia: »niewidziany Bog« (1): Spieráią fie Kálwiniftowie/ iz fie nie godzi nie widziánego Boga zgoła niáko málowác *WujNT* 471.

»bostwo niewidziane« (1): Boftwo nie widziáne nie moze być żadnym widziánym obrázem wyrażone *WujNT* 471.

»obyczajem niewidzianym« (1): gdyż nie duchem lámym/ Chriftus pan z wiernymi fwymi fie złącza w iedno/ obyczáiem niewidziánym: ále też vżywa do tego/ przepowiadánia łłowá Boże⁸⁰; dla czego połługowanie poftánowił we zborze swoim *NiemObr* 34.

Szeregi: »duchowny a niewidziany« (1): ále łam Pan Chriftus był duchowną á nie widziáną skáłą. *WujNT* 603.

»niecielesny i niewidziany« (1): Lecz iáko ániołowie chocia tákże łą nie ćieleśni y nie widziáni/ [...] byli málowáni [...] ták też Bog Oćiec y Duch S. przeczby nie miał być málowány *WujNT* 471.

»tak widziany jako i niewidziany« (1): [*przez to Słowo są uczynione*] ták widziáne iáko y niewidziáne rzeczy *WujNT* 306. [*Ponadto w przeciwstawieniach 3 r.*]

Synonimy: **I. 1.** nieoglądany; **2.** osobliwy, wymyślny.

Cf NIEWIDANY, WIDZIANY